

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-493-1-93>

ON THE ISSUE OF LEGAL GUARANTEES OF THE LEGITIMACY OF THE LICENSING SYSTEM

ДО ПИТАННЯ ЮРИДИЧНИХ ГАРАНТІЙ ЗАКОННОСТІ ДОЗВІЛЬНОЇ СИСТЕМИ

Markevych I. B.

*Project and Program Manager
Ukrainian Startup Fund*

Маркевич І. Б.

*керівник проектів та програм
Український фонд стартапів*

З огляду на динамічні зміни і нові тенденції, які відбуваються в даний час як у вітчизняному, так і в світовому суспільстві, можна відзначити, що всі нові правовідносини між урядовцями або між державними органами і громадянами повинні бути надійно захищені і регульовані. Слід зазначити, що, перш за все, права, свободи і законні інтереси кожної особи як суб'єкта правовідносин у сфері дозвільної діяльності повинні бути ефективно захищені вітчизняним законодавством і національною державною системою. Адже ці блага є фундаментальною складовою нормального існування будь-якої людини та є гарантом її позитивної взаємодії з іншими суб'єктами дозвільної діяльності.

Отже, виходячи з наведених тверджень, права, свободи та законні інтереси осіб у сфері дозвільної діяльності мають бути найважливішим предметом захисту та належного дотримання державою юридичних гарантій законності дозвільної діяльності. Ефективне функціонування, матеріальні та процесуальні гарантії законності дозвільної діяльності мають бути способом забезпечення такого дотримання та захисту прав особи у сфері дозвільної діяльності.

Ряд фахівців загальної теорії права та адміністративного права вивчали питання юридичних гарантій законності дозвільної діяльності, їх сутність і класифікацію. Разом з тим, розвиток правовідносин вимагає від держави впровадження в суспільне життя більш дієвих юридичних гарантій законності дозвільної діяльності учасників таких правовідносин.

Сьогодні в Україні настав час формування нового публічного права та публічного захисту прав і свобод людини у сфері дозвільної діяльності, що можливо лише за наявності законодавчо встановлених юридичних гарантій законності дозвільної діяльності, у тому числі матеріальних та процесуальних гарантій.

Об'єктивність і закономірність існування таких гарантій активно обґрунтовуються в наукових дискусіях і теоріях юридичної науки. Аналогічна тенденція спостерігається і в інших країнах. Це, в свою чергу, ставить перед науковцями вирішення нової проблеми, в тому числі перегляд усталених поглядів на визначення, ознаки та види юридичних гарантій законності дозвільної діяльності.

Питання системи та класифікації юридичних гарантій законності дозвільної діяльності є широко обговорюваним у наукових колах, проте єдиного підходу щодо чіткого їх визначення та класифікації на сучасному етапі розвитку науки адміністративного права не існує.

Окремі автори класифікують за різними критеріями, зокрема в основу їх поділу ставлять характер тієї галузі діяльності людей, «в якій створюються, існують і удосконалюються засоби, способи та умови, які забезпечують дотримання законів і здійснення прав громадян» [1].

У теорії права традиційним є підхід, який виділяє загальносоціальні та спеціально юридичні гарантії правової законності дозвільної діяльності. Зокрема, до загальносоціальних гарантій відносять: політичні, економічні, соціальні, ідеологічні. До юридичних відносять: юридичні умови, правові способи, організаційно-правові засоби [2, с. 496–497]. Розглянемо їх детальніше.

Отже, юридичними умовами правової законності дозвільної діяльності визначається якісний стан чинного законодавства у сфері дозвільної діяльності, а також офіційних актів, пов'язаних із правозастосуванням у сфері дозвільної діяльності.

Варто вказати, що основу законодавства у сфері дозвільної діяльності становлять, зокрема, такі нормативні акти, як Закон України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності» від 06.09.2005 р. № 2806-IV, Закон України «Про дозвільну діяльність у сфері використання ядерної енергії» від 11.01.2000 р. № 1370-XIV, Закон України «Про адміністративну процедуру» та багато інших нормативно-правових актів.

Варто вказати, що розвиток національного законодавства, що регулює адміністративні процедури, зумовлений, зокрема, удосконаленням адміністративних процесуальних норм, оскільки ефективність адміністративних дозвільних процедур залежить не лише від встановлення та закріплення основних адміністративних правил, а й від наявності дієвого механізму їх реалізації. Матеріальні та процесуальні юридичні гарантії законності дозвільної діяльності є складовою частиною цього механізму [3].

На сьогодні чинне законодавство щодо регулювання адміністративних процедур має багато недоліків та прогалин. Серед великої кількості невирішених питань особливе місце займають

проблеми гарантування прав і свобод громадян і окремо – юридичних гарантій законності дозвільної діяльності.

На думку окремих авторів, можливість успішної і безперешкодної реалізації суб'єктами суспільних відносин власних прав, свобод і законних інтересів у сфері дозвільної діяльності є ключовою умовою належного функціонування як дозвільної системи, так і суспільства в цілому. Коли держава не в змозі забезпечити задовільний рівень захисту прав та інтересів осіб, суспільство втрачає гармонію в правовідносинах між сторонами. Більш того, самі суб'єкти, логічно побоюючись високих ризиків і небезпек, що несуть правовідносини у сфері дозвільної діяльності, яким не надаються надійні правові гарантії, перестають активно і безперерійно взаємодіяти один з одним, зупиняючи тим самим природний розвиток суспільства в цілому [4].

У цьому контексті окремі дослідники вказують на те, що так чи інакше правові гарантії, як основа захисту прав та інтересів суспільства, закладені в самих основах суспільства. Адже правові (адміністративно-юридичні) гарантії за своєю суттю виражають природні соціальні потреби і свободи особистості [4].

У спеціальній літературі поняття «правові гарантії» визначається як діяльність, що здійснюється державними органами щодо надання фізичним особам як суб'єктам суспільних відносин формальних юридичних обов'язкових гарантій, які визнаються важливими для того, щоб кожна особа мала можливість здійснювати свої особисті права, свободи та законні інтереси [5].

Сутність і зміст адміністративно-процесуальних гарантій визначається як спеціально встановлені законом засоби безпосереднього забезпечення законної поведінки суб'єктів суспільних відносин, їх прав і свобод. Здебільшого, ми схильні погоджуватися з цим твердженням, оскільки дійсно вважаємо, що необхідною умовою функціонування адміністративно-процесуальних гарантій законності дозвільної діяльності є їх закріплення в нормативно-правових актах.

Таке соціально-правове явище, як адміністративно-процесуальні гарантії, може розумітися як сукупність умов належного захисту та забезпечення реалізації прав, свобод та законних інтересів осіб. Разом з тим конкретизується, що суть адміністративно-процесуальних гарантій – це сукупність умов, що функціонують для безперешкодної реалізації законних прав, свобод та інтересів. Таким чином варто наголосити на необхідності належного функціонування матеріальних і процесуальних гарантій законності дозвільної діяльності як однієї з базових опор демократичного і справжнього правового існування держави і суспільства.

Зміст адміністративно-процесуальних гарантій законності дозвільної діяльності доцільно охарактеризувати, як сукупність методів (інструментів), закріплених у вітчизняному законодавстві, і які можуть використовуватися і використовуються для належного захисту і забезпечення прав, свобод і законних інтересів фізичних осіб та юридичних осіб у сфері дозвільної діяльності.

Сутність цього правового явища чітко визначено нормами вітчизняного законодавства, сукупністю певних правоохоронних інструментів (методів), за допомогою яких можна керувати діяльністю фізичних осіб, спрямовуючи їх у правове русло, а також фіксуючи їх у нормах національного адміністративного права.

Література:

1. Піжова М.О. Деякі актуальні питання класифікації юридичних гарантій у трудовому праві URL: <https://apir.org.ua/index.php/lais/article/view/pyzhova15/110>
2. Скакун О.Ф. Теорія права і держави : підручник. Київ. Алерта, 2010. 520 с.
3. Ahmad Tholabi Kharlie. The Application of the Strict Liability Principle in the Indemnity Laws for Livelihoods in Indonesia. Analysis of The Supreme Court's Decision Number 1794K/pdt/g/2004. *Jurnal Cita Hukum Indonesian Law Journal* 1. 2020. P. 65-84. <https://doi.org/10.15408/jch.v8i1.15000>
4. Дорошева О. М., Одегова Л. Ю.. Конституційні гарантії прав і свобод людини і громадянина в Україні. *Правничий часопис Донецького університету* 1. 2011. С. 30-35.
5. Фрицький О. Конституційне право України. Юрінком Інтер. 2003. 177 с.